

О. В. Красильников

Національний університет “Львівська політехніка”,
кафедра дизайну архітектурного середовища

КОНЦЕПЦІЯ ТВОРЕННЯ АРХІТЕКТУРИ УНІВЕРСИТЕТСЬКОГО МЕДИЧНОГО ЗАКЛАДУ, “ПРИВАБЛИВОГО” ДЛЯ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ

© Красильников О. В., 2019

Висвітлено принципово нові тенденції у проектуванні привабливого оздоровчого простору для студентської молоді. Запропоновані проєктні рішення є першими в Україні та узгоджені зі світовими тенденціями організації функціонального і комфортного оздоровчого середовища для студентів.

Ключові слова: архітектура медичних закладів; центр здоров'я студентів; університетський кампус; оздоровче середовище.

Постановка проблеми

Нинішня система проектування медичного простору в університетах України не впливає ефективно на стан здоров'я студентів. Медичне обслуговування студентів переважно розглядається як функціональна допомога у випадку хвороби і не орієнтоване на профілактику, а архітектурна типологія таких закладів не враховує молодого віку користувачів.

Як показали результати студентських опитувань більше ніж 28 тис. студентів США, фізичні хвороби (переважно простудні) справляють лише 22 % негативного впливу на їх навчання, тоді як решту – стрес, порушення сну, неспокій через проблеми з близькими, труднощі у відносинах, депресія, тривога та вживання алкоголю. Останніми роками в університетах Європи і США спостерігається тенденція відмови від традиційної моделі лікування – надання допомоги у випадку хвороби. Архітектурна типологія медичних закладів старого зразку неактуальна і потребує змін. У зв'язку з цим розпочалось активне будівництво центрів здоров'я для університетської молоді, які підтримують та розвивають здоров'я студентів у напрямках психологічної стабілізації, здорового харчування, фізичної активності та подолання шкідливих звичок. Це вказує на потребу формування нової концепції проектування архітектури університетських медичних закладів.

Аналіз наукових досліджень і публікацій

Проведений аналіз публікацій Y. Zhou, M. Sheerley, A. Anaker, E. Miedema [1–5] показав вкрай обмежену кількість наукових досліджень щодо архітектурно-проєктувальних рішень медичних центрів, необхідність подальших досліджень та повну відсутність публікацій щодо питання творення архітектури медичних закладів при університетах.

Проаналізовано публікації G. Evans, J. McCoy, G. Hollands [6–7], в яких висвітлено чинники архітектури, що впливають на здоров'я людини. Автори у своїх публікаціях зазначають, що сучасний підхід достеменно змінився і стан здоров'я істотно залежить від архітектурного середовища, яке може бути шкідливим або оздоровлювальним (“healing architecture”).

Формулювання мети статті

Мета цієї публікації – визначення сучасних тенденцій в архітектурі медичних закладів та аналіз їх “привабливості” для студентської молоді на основі навчальних проєктів кафедри дизайну архітектурного середовища (ДАС) Національного університету “Львівська політехніка”.

Виклад основного матеріалу

Вважається, що засобами архітектури можна досягти усвідомленого звернення молоді за медичною допомогою, але для цього потрібно змінити концепцію медичної допомоги та архітектурної типології із функціональної на “оздоровчу”. У світовій практиці, зокрема в США, вже існує чимало вдалих взірців університетських оздоровчих центрів нового типу. Серед 30 проаналізованих центрів можна виділити такі: Студентський центр оздоровлення для студентів при Дюкському університеті (Duke University Student Wellness Center), Центр здоров'я студентів Університету Сан Хосе (Student Health and Wellness Facility, San Jose State University), Центр здоров'я і доброго самопочуття Університету Південної Кароліни (Center for Health and Well-Being, University of South Carolina). Детальний аналіз цих споруд та аналіз публікацій G. Evans, J. McCoy, G. Hollands дав змогу виділити таку палітру основних архітектурно-проектувальних рішень, які в сукупності формують нову концепцію оздоровчого дизайну:

- багатофункціональність будівлі, що дає можливість проводити різноманітні заходи: лікування та профілактику, навчання, харчування, спілкування, відпочинок, фізичні вправи;
- прозорість (велика площа застакнення будівлі для збільшення кількості денного світла та “відкритості” будівлі);
- деінституалізація (уникнення прямої асоціації із медичним профілем закладу);
- відтворення зовнішнього середовища в інтер'єрі для оздоровлення людини за допомогою природи (найбільший акцент саме на використанні природних форм, текстур, матеріалів);
- врахування явища біофілії в архітектурі центрів – вродженого потягу людини до природи (асоціація з природним середовищем зменшує стрес від звертання до лікарні);
- гнучкі конференц-зали, які розширюються та зменшуються в міру необхідності, залежно від розміру та типу події;
- зручні, модульні меблі, які можна легко перенести та переконфігурувати для організації зустрічей та навчальних груп;
- поєднання акценту будівлі на лікуванні й оздоровленні з фітнесом та рекреаційними заходами;
- платиновий рівень LEED сертифікації за сталим дизайном і стилем життя (енергоощадні технології, будівництво із легкодоступних, відновлюваних матеріалів тощо);
- сучасні комп'ютерні та аудіовізуальні технології.

Як згадано вище, незважаючи на значну кількість реалізованих проєктів оздоровчих центрів в університетах світу, зокрема у США, немає жодної наукової публікації стосовно їх проєктування. Тому успішні проєктанти створюють наукові лабораторії для розроблення архітектурно-типологічних принципів майбутнього центру здоров'я студентів і покроково узгоджують виконання проєкту із замовниками та консультантами від медицини. Прикладом може слугувати проєкт “Клініцисти до справ дизайну”, який втілили архітектори Perkins + Will для проєктування будівель у сфері охорони здоров'я. Серед інших розробників середовища університетських медико-оздоровчих центрів США такі відомі проєктанти, як Cannon Design, HMC Architects, Shepley Bulfinch, Ratcliff Architects, Duda Paine Architects.

На кафедрі ДАС НУЛП із 2016 р. розробляють нові рішення архітектурної типології медичних закладів в університетських кампусах на прикладі Національного університету “Львівська політехніка” з урахуванням результатів опитування студентів. Більшість опитаних студентів львівських вишів [9] висловились за створення університетського медичного центру нового типу, в якому вирішення функціональних медичних завдань відбуватиметься у привабливому для молоді оздоровчому середовищі та поєднуюватиметься із фізичним і психологічним оздоровленням особистості задля профілактики захворювань.

На початку досліджень автор зробив акцент на функціональну складову охорони здоров'я в університетах, для чого запропоновано створити мережу об'єктів медичної допомоги на території

кампусу. Структура мережі поєднує студентську поліклініку, центр медико-профілактичної допомоги, аналітично-консультативні модулі та пункти невідкладної медичної допомоги [8].

Проте, дотримуючись нової концепції оздоровчого дизайну, запроєктований у 2016 р. медико-профілактичний центр, який являв собою центральну частину функціональної медичної мережі, у 2018–2019 рр. вже трансформовано у поліклініку – клуб (рис. 1).

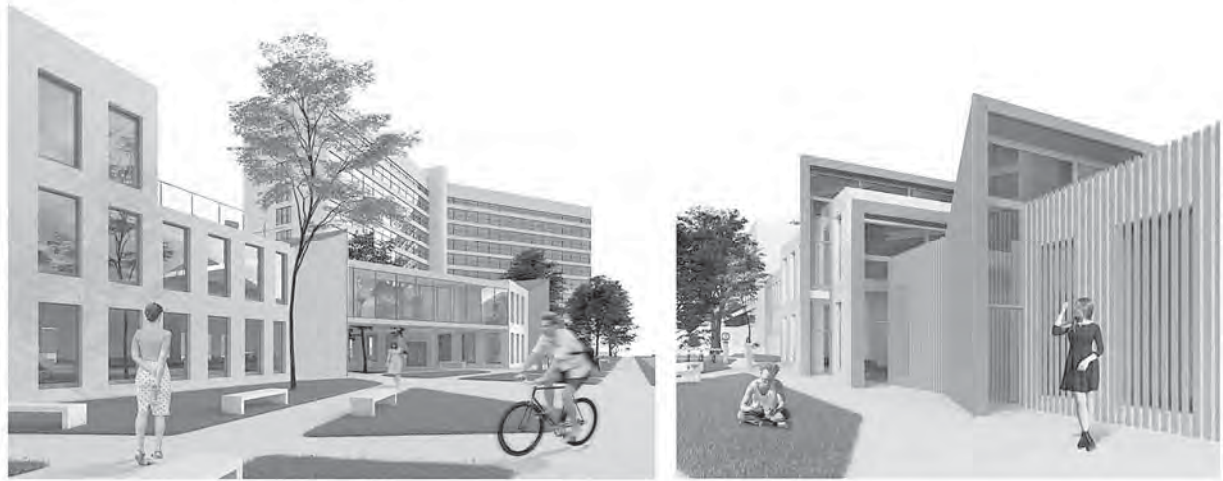

Рис. 1. Дизайн архітектури студентської поліклініки-клубу в навчальній зоні Львівської політехніки на вул. Шептицьких (арх. О. В. Красильников)

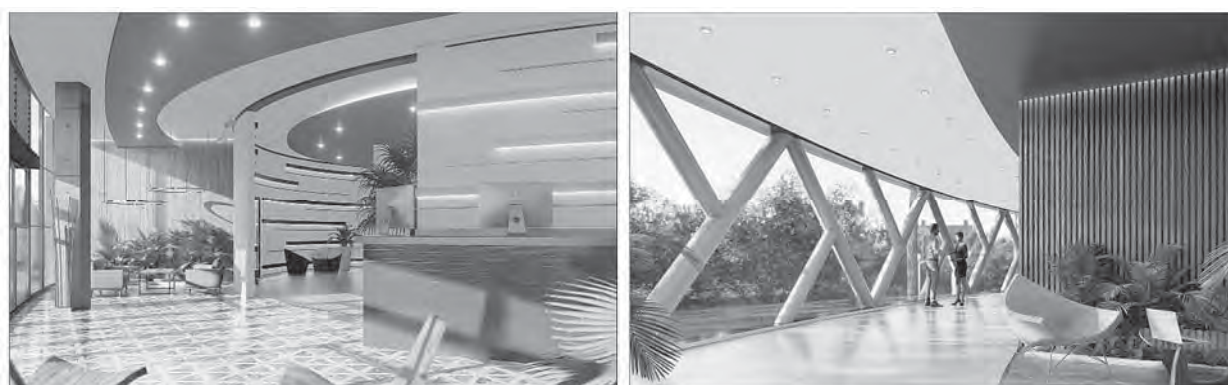
Особливість проєкту поліклініки-клубу – апробація в ньому згаданих вище багатьох світових тенденцій у сфері проєктування оздоровчих студентських центрів, а саме: деінституалізація, прозорість, створення простору для вільного дозвілля студентів, надання будівлі функції загального студентського осередку, ненав'язливе вписування нової архітектури в середовище із зрозумілим зв'язком з кампусом університету тощо.

З огляду на обмеженість територіальних та фінансових ресурсів традиційних університетів, особливо в таких історичних містах, як Львів, автор запропонував створення міжвишівського центру студентського здоров'я із широкими можливостями медико-консультативної та профілактичної допомоги. У проєкті міжвишівського центру здоров'я студентів на вул. Лукаша та Сахарова (рис. 2) враховано більшість сучасних вимог до створення привабливого для молоді позитивного “психогенного” простору [Sheepley]. Це дві багатофункціональні будівлі, сполучені легкими горизонтальними комунікаціями, із відкритим простором і сучасним ландшафтним дизайном, які поряд із наданням медичних послуг дають змогу проводити різноманітні заходи, зокрема навчання (“гнучкі конференц-зали”), забезпечувати харчування (пункти здорового харчування, експериментальна навчальна кухня), психологічну допомогу, заняття з фітнесу тощо. Це місце призначене для спілкування молоді, відпочинку та фізичного вдосконалення. Поряд із проєктуванням численних просторів для спілкування, у проєкт закладено принцип збереження персонального простору всередині та за межами будівель. Проте основною засадою ефективності нового центру є принцип деінституалізації, що допомагає уникати асоціації із медичним призначенням закладу. У такий спосіб медична функція поєднується з акцентом на оздоровлення і благополуччя студентів.

Згідно з недавнім дослідженням Джорджійського технологічного інституту (Центр дизайну здоров'я), коли люди отримують можливість оздоровитись в зеленому (природному) оточенні, з доступом до денного світла та видом на природу, вони швидше одужують. Наш проєкт відтворює зовнішнє природне середовище в інтер'єрі, що корисно для здоров'я (найбільший акцент саме на використанні природних форм в інтер'єрі, текстур, матеріалів (рис. 2, б)).

а) загальний вигляд на будівлю

б) інтер'єрні рішення

Рис. 6. Дизайн архітектури міжвишівського центру здоров'я студентів на вул. Лукаша та Сахарова (арх. О. В. Красильников)

Розроблена серія навчальних і пошукових проєктів має прикладне значення для реалізації в майбутньому нових типів університетських будівель медичного та оздоровчого призначення в Україні. Такі проєктні рішення є першими в Україні та узгоджені зі світовими тенденціями організації функціонального та комфортного оздоровчого середовища для студентів. Аналіз проєктів медичних центрів для студентів з елементами “психогенного дизайну” підтверджує, що засобами архітектури можна досягти свідомого звернення молоді за медичною допомогою та зацікавленості у профілактиці власного здоров'я. Все залежить від здатності дизайну забезпечити формування привабливого для молоді багатофункціонального простору.

Висновки

Сучасні потреби молоді вимагають зміни концепції архітектурно-планувальних рішень щодо будівництва медичних центрів в університетських кампусах, а саме: проєктування центрів для

молоді, які підтримують та розвивають здоров'я студентів у напрямках психологічної стабілізації, здорового харчування, фізичної активності та подолання шкідливих звичок. Зважаючи на актуальність проблеми та повну відсутність наукових публікацій із питань творення архітектурної типології центрів студентського здоров'я, автор провів наукові дослідження та визначив сучасні тенденції формування архітектури оздоровчих центрів. Виявлені рішення втілено на прикладі навчальних проєктів кафедри дизайну архітектурного середовища Національного університету "Львівська політехніка".

1. Zhou Y. *Healthcare facility research and design* / Ying Zhou // *Frontiers of Architectural Research*. – 2014. – Vol. 3. – P. 227.

2. Anåker A. *Design Quality in the Context of Healthcare Environments: A Scoping Review* / Anna Anåker, Ann Heylighen, Susanna Nordin, Marie Elf // *HERD*. 2017 Jul; 10(4): 136–150. doi: 10.1177/1937586716679404.

3. Shepley M. M. *Design research and the globalization of healthcare environments* / M. M. Shepley, Y. Song // *HERD*. – 2014. – Vol. 8, No. 1. – P. 158–198. doi: 0.1177/193758671400800112.

4. Shepley M. M., Watson A., Pitts F., Garrity A., Spelman E., Kelkar J., Fronsman A. *Mental and Behavioral Health Environments: Critical Considerations for Facility Design* // *Gen Hosp Psychiatry*. – 2016. – Vol. 42. – P. 15–21. doi: 10.1016/j.genhosppsy.2016.06.003.

5. Miedema E. *Conceptualizing Health Promotion in Relation to Outpatient Healthcare Building Design: A Scoping Review* / E. Miedema, G. Lindahl, M. Elf // *HERD*. – 2019. – Vol. 12, No. 1. – P. 69–86. doi: 10.1177/1937586718796651.

6. Evans G. W., Mitchell McCoy J. *When buildings don't work: the role of architecture in human health* / Gary W. Evans, Janetta Mitchell McCoy // *Journal of Environmental Psychology*. – 1998. – Vol. 18. – P. 85–94.

7. Hollands G. J. *Altering micro-environments to change population health behaviour: towards an evidence base for choice architecture interventions* / G. J. Hollands, I. Shemilt, T. M. Marteau, [et al.] // *BMC Public Health*. – 2013. – Vol. 13. – P. 1218. doi: 10.1186/1471-2458-13-1218. PubMed].

8. Krasyl'nykov Oleg. *Pespectives of architectural organization of medical institutions in historically formed universities on example of Lviv Polytechnic National University* // *Development in urbanized, endangered and difficult areas*. – Kielce: Politechnika Swietokrzyska, 2017. *Monografia, Architektura* 6. – P. 51–55.

9. Прокураков В. І., Красильников О. В. *Принципи проектування студентського медичного центру майбутнього* // *Вісник Національного університету "Львівська політехніка", серія Архітектура*. – Львів: НУЛП. № 895. *Вид-тво Нац. ун-т "Львівська політехніка"*. – 2018. – С. 64–68.

O. V. Krasyl'nykov

Lviv Polytechnic National University,
Department of architectural environment design

THE CONCEPT OF CREATING ARCHITECTURE OF A UNIVERSITY MEDICAL INSTITUTION "ATTRACTIVE" TO STUDENT'S YOUTH

© Krasyl'nykov O. V., 2019

Modern needs of youth demand the change of concept of architecturally-planning solutions for the construction of medical centres at universities with an accent on creating multi-purpose and comfortable space for youth, where the tasks of prophylactic medicine can be solved effectively.

The analysis of successful projects of medical centres for students with elements of "psychogenic design" indicates that by means of architecture it is possible to achieve the result of youth consciously turning for medical help and showing interest in prophylaxis of their own health. Everything depends on the ability of design to guarantee the formation of an attractive for youth multi-purpose space. Most of the surveyed students from Lviv higher education institutions have spoken for creating of university medical centre of a new type, where solving functional medical tasks will be happening in attractive for

youth health-improving environment and will combine personality physical and psychological health improvement in order to prevent diseases.

The department of architectural environment design at Lviv Polytechnic National University has designed a series of educational and search projects which have applied meaning for implementation in the future of new types of university buildings of medical and health-improving purpose in Ukraine. Based on the analysis and generalization of world and national experience and developments of the department of architectural environment design at Lviv Polytechnic National University, fundamentally new tendencies in designing an attractive health-improving space for students have been defined. The suggested project solutions are the first ones in Ukraine and are in accordance with the global tendencies of the organization of functional and comfortable health-improving environment for students.

The article highlights fundamentally new trends in design of an attractive wellness space for student youth.

Key words: architecture of medical institutions; student health center; university campus; wellness environment.